

نگاهی به تاریخ ارمنیان تهران

(۹)

نگارش ادیک باغداساریان
(ا. گرمانیگ)

۱۱-۷- فرقه های مذهبی ارمنی

اهم فرقه های مذهبی ارمنی به قرار زیرند:

- ۱- ارمنیان گریگوری: اکثریت مطلق ارمنیان عضو کلیسای گریگوری هستند که قدیمی ترین کلیسای ارمنی است.
- ۲- ارمنیان کاتولیک، تابع پاپ و واتیکان هستند اما با ارمنیان گریگوری همکاری نزدیک دارند.
- ۳- ارمنیان ارتدکس: اکثرًا در آذربایجان سکونت دارند.
- ۴- ارمنیان شننه دار: عده ای از کشیشان آمریکایی این عقیده را بنا نهادند و گروهی کوچک از ارمنیان پیرو آنند.
- ۵- ارمنیان کرملیت: شعبه ای از فرقه کاتولیک است که اولین گروه کشیشان آنها در سال ۱۶۲۵ از جبل کرمل به ایران آمدند و تعدادشان بسیار کم است.
- ۶- ارمنیان پروتستان: آمریکاییان پایه گذار آنند و مقر اصلی آنها در کلیسای انجیلی خیابان میرزا کوچک (قوام السلطنه سابق) پایین تر از خیابان جمهوری (نادری سابق) است.

در ایران سه حوزه اسقفی گریگوری وجود دارد:

- ۱- حوزه اسقفی جلفای نو و هندوستان که مقرش در جلفای اصفهان است.
- ۲- حوزه اسقفی تهران و شهرهای تابعه.
- ۳- حوزه اسقفی آذربایجان.

حوزه اسقفی تهران شامل شهرهای تهران، اراک، قزوین، ونک، روستاهای اطراف تهران، رشت، انزلی، گرگان، ساری و مشهد است و در سپتامبر ۱۹۴۴ تشکیل شد. پیش از این تاریخ به حوزه جلفای اصفهان وابسته بود. در این سال وارتاپت واهان کستاندیان از اجمیادزین مقرر جاثلیق کل ارمنیان دنیا به تهران فرستاده شد. وی پس از مدتی کوتاه (ژانویه تا ژوئن ۱۹۴۵) به عنوان رهبر حوزه اسقفی ایران و هندوستان به جلفای نو گسیل شد لذا اسقف روبن درامبیان جانشین او گردید (از ژانویه ۱۹۴۵ تا دسامبر ۱۹۴۸). از سال ۱۹۶۰ در اثر قطع ارتباط با اجمیادزین، رهبران حوزه ها از آنتیلیاس مامور می شوند. از این سال تا ۱۹۹۹ شادروان اسقف اعظم آرداک مانوکیان رهبر حوزه تهران بود اکنون اسقف سبوسرکیسیان جانشین وی شده است. قابل ذکر است که یک شورای خلیفه گری نیز در کنار کلیسا فعالیت می کند. اعضای این شورا توسط مردم انتخاب می گردند و خلیفه یا رهبر قاعدتا توسط این شورا برگزیده شده به تأیید جاثلیق می رسد.

۱۲-۷- کلیساهای ارمنی تهران

قدیمی ترین کلیسای ارمنی تهران در سال ۱۷۶۸ بنا شد. اکنون کلیساهای زیر در تهران موجودند:

- کلیسای استوازا زین مقدس تأسیس ۱۹۳۸ تا ۱۹۴۵ واقع در خیابان میرزا کوچک خان بالاتر از خیابان جمهوری.
- کلیسای گئورگ مقدس (۱۷۹۰ تا ۱۷۹۵) واقع در دروازه قزوین.
- کلیسای تادئوس باردوغیمئوس تأسیس ۱۷۶۸ تجدید بنا در ۱۸۲۰ واقع در دروازه حضرت عبدالعظیم.
- کلیسای تارگمانچتاس مقدس تأسیس ۱۹۶۸ واقع در وحیدیه.
- کلیسای میناس تأسیس ۱۸۵۲ ترمیم ۱۸۷۵ واقع در ونک.
- کلیسای کوچک هوانس تأسیس ۱۹۳۸ واقع در گورستان دولاب.
- کلیسای سارکیس مقدس (۱۹۶۴ تا ۱۹۷۰) واقع در خیابان کریم خان زند.

- کلیسای گریگور لوساورچ مقدس (۱۹۸۲) واقع در مجیدیه.
 - کلیسای استپانوس مقدس (۱۹۷۴) واقع در گورستان جدید ارامنه به نام نور بوراستان.
 - کلیسای وارتان مقدس واقع در ده متری ارامنه حشمیه.
- ارمنیان کاتولیک نیز کلیسایی به نام گریگور لوساورچ مقدس دارند که در سالهای ۵۴-۱۹۵۰ بنا شده است. کلیسای ارمنیان پروتستان نیز در سال ۱۹۴۶ بنا شده هوانس مقدس نام دارد. فرقه های دیگر مذهبی نیز دارای نمازخانه ها و کلیساهای جداگانه می باشند.

اهم منابع به کار رفته

- دایره المعارف بزرگ ارمنی جلد ۴، ایروان: ۱۹۷۸.
- سالنامه رافی جلدهای ۱۹۶۹ و ۱۹۷۱، ۱۹۷۰ داجات بوغوسیان.
- تاریخ جلفای نو، هاروتیون هوهانسانس، جلفای نو ۱۸۸۰ برجمه آشخارابار ۱۹۸۰ توسط کشیش پتروسیان
- تاریخ روستاهای ارمنی چهارمحال، آندرانیک ساریان، تهران ۱۹۸۰.
- ارمنیان ایران، نازار گوریانس، تهران ۱۹۶۸.
- ارامنه در حومه الیگودرز، آ. هواساپیان، تهران ۱۳۵۴.
- روستاهای چهارمحال ایران، کشیش ادگارایان، تهران ۱۹۶۳.
- اوضاع حقوق بین المللی ارمنستان، آ. بسایان، ایروان ۱۹۶۷.
- تاریخ ارمنستان، دو جلد، گروه نویسندگان، ترجمه ا. گرمانیگ تهران: ۱۳۶۰.
- روستاهای چهارمحال، و. آندریاسیان، جلفای نو، ۱۹۷۷.
- کلیساهای ارمنی ایران، لئون میناسیان، جلفای نو ۱۹۸۳.
- خاطرات زندگی کشیش مسروپیان، جلفای نو ۱۹۸۳.
- پنجاهمین سالگرد تأسیس انجمن زنان طرفدار کلیسای ارمنی تهران (۷۸-۱۹۲۸) تهران ۱۹۷۸.
- چاپخانه مدرن و کتابهای منتشره آن، ۸۲-۱۹۲۲، جلفای نولئون میناسیان، ۱۹۸۴.
- بازیگ، آندرانیک بگیجانیان، جلفای نو ۱۹۷۹.
- مهاجر نشین های ارمنی امروز، س. گاسپاریان، ایروان ۱۹۶۲.
- تاریخ مختصر مهاجر نشین های ارمنی، دو جلد، آ. آبراهامیان، ایروان ۱۹۶۷-۶۷.
- کشورها و مردمان خاور نزدیک و میانه، جلد ۸، ایران، ه. ه. مارتیروسیان، ایروان: ۱۹۷۵.
- ایرانیان ارمنی، اسماعیل رائین، تهران: ۱۳۵۶.
- میرزا ملکم خان، اسماعیل رائین، تهران ۱۳۵۳.
- بیرم خان، اسماعیل رائین، تهران: ۱۳۵۵.
- هم میهنان نقش آفرین مسیحی، عباسعلی صالحی تهران: بی تا.
- انجمن های سری در انقلاب مشروطیت، اسماعیل رائین، تهران: ۱۳۵۵.
- حزب داشناکسوتیون، به مناسبت ۷۵-امین سالگرد، تهران: ۱۹۶۵.
- تاریخ جراید و مجلات ایران، محمد صدر هاشمی، جلدهای ۴-۱، اصفهان: ۱۳۶۳-۶۴.
- رستم التواریخ، محمد هاشم، به کوشش محمد مشیری، تهران: ۱۳۴۸.
- تاریخ زندیه (کریم خان زند و زمان او)، پرویز رجبی، تهران ۱۳۵۵.
- تاریخ تهران، عبدالعزیز جواهر کلام، تهران: ۱۳۵۷.
- تهران قدیم، جعفر شهری، تهران: ۱۳۵۷.
- خاطرات زندگی هراچیا آخاریان، ایروان: ۱۹۶۷.
- میرزا ملکم خان ناظم الدوله، فرشته نورائی، تهران: ۱۳۵۲.
- پنجاهمین سالگرد روزنامه آلیک، ۸۱-۱۹۳۱، تهران: ۱۳۶۰.
- جمهوری ارمنستان، سیمون ورتسیان، تهران: ۱۹۸۲.
- اطلس کامل شهر تهران، انتشارات گیتاشناسی، تهران: ۱۳۶۴.
- شماره های مختلف روزنامه آلیک، ماهنامه زیازان، آراکس، تقویم های رافی، گانتغ، گارون، چارنتس، نائیری، آنبویان و جز آن.
- بزرگداشت پنجاهمین سالگرد کتابسرای ساکو، تهران: ۱۳۶۲ (۱۹۸۳).

جامعه ارمنی ایران

- هفت عضو روحانی شورای خلیفه گری ارمنیان تهران انتخاب شدند.
- اخیراً یک نوجوان ارمنی در تهران بقتل رسید. قاتلین دستگیر شده اند.
- اعضای نمایندگان جدید شورای خلیفه گری تهران از شهرستان ها اعلام شد.
- اسقف سبو سرکیسیان در مراسم گردهمایی اعضای شوراهای فرعی انتخابات خلیفه گری سخنرانی کرد و از مخالفان به عنوان "منافق" نام برد.

ایران

وضع نشر کتاب در ماه گذشته

۲۲۹۴ عنوان کتاب در مهر ماه ۱۳۷۹ منتشر شده است. به گزارش روابط عمومی «خانه کتاب»، بر اساس آمار موجود در بانک اطلاعاتی این مؤسسه، ۲۲۹۴ عنوان کتاب انتشار یافته در مهر، در شمارگان ۱۲ میلیون و ۷۳ هزار و ۹۸۲ جلد منتشر شده اند و شمارگان متوسط هر عنوان کتاب ۵۲۶۳ جلد بوده است.

کتابهای منتشر شده در مهر ماه، در مجموع در دو میلیون و ۷۲۰ هزار و ۸۰۱ صفحه انتشار یافت و هر کتاب به طور متوسط در ۲۲۵ صفحه منتشر شده است. از ۲۲۹۴ عنوان کتابی که در مهر منتشر شده، از نظر موضوعی بیشترین کتاب ها با ۵۱۰ عنوان در موضوع دین و پس از آن به ترتیب موضوع های ادبیات با ۳۸۳ عنوان، علوم طبیعی و ریاضیات با ۳۶۶ عنوان، زبان با ۲۵۹ عنوان، علوم عملی با ۲۵۶ علوم اجتماعی با ۲۲۳ عنوان، هنر با ۸۳ عنوان، تاریخ و جغرافیا با ۸۱ عنوان، فلسفه با ۶۹ عنوان و کلیات با ۵۴ عنوان قرار گرفته اند.

از مجموع کتابهایی که در مهر ماه منتشر شده است. ۱۹۶۶ عنوان (۸۶٪ مجموع کتابها) تألیف و ۳۲۸ عنوان (۱۴٪ مجموع کتاب ها) ترجمه هستند. از میان ۲۲۹۲ عنوان کتابی که در مهر ماه منتشر شده، ۱۰۸۵ عنوان (۴۷٪ مجموع کتابها) چاپ اول و ۱۲۰۹ عنوان (۵۳٪ مجموع کتابها) تجدید چاپ شده اند. همچنین در مهر ماه سال جاری ۱۹۵۶ عنوان (۸۵٪ مجموع کتاب ها) برای بزرگسالان و ۳۳۸ عنوان (۱۵٪ مجموع کتاب ها) برای کودکان و نوجوانان منتشر شده است. بر اساس آمار موجود در بانک اطلاعاتی، تا پایان مهر ماه سال جاری، ۱۱ هزار و ۸۵۸ عنوان کتاب در کشور منتشر شده است.

تهران به نفع از میان برداشتن رژیم ویزا در رابطه با آذربایجان اقدام می نماید

علیرضا بیگدلی سفیر جمهوری اسلامی ایران در پاکو هنگام ملاقات با حیدر علیف رئیس جمهور آذربایجان اعلام کرده است که مقامات ایران در راستای حذف رژیم ویزا با آذربایجان اقدام می نمایند.

به گفته بیگدلی، محمد خاتمی رئیس جمهور ایران این امر را تصویب کرده است و اکنون نوبت آذربایجان است. حیدر علیف از جواب مشخص اجتناب کرده و گفت که طرفدار استحکام روابط دو جانبه است. علیرضا بیگدلی در رابطه با اتمام مهلت مأموریت خویش گفت که باید به تهران برگردد و در آنجا بخش کشورهای مشترک المنافع وزارت امور خارجه ایران را اداره کند.

برق نخجوان قطع شد

به گزارش روابط عمومی سازمان توانیر با گذشت بیش از ۳۰ ماه از مهلت پرداخت بدهیهای برق جمهوری آذربایجان و عدم ایفای تعهدات موسسه دولتی این جمهوری و به نتیجه نرسیدن مذاکرات اخیر مسئولان صنعت برق ایران و جمهوری آذربایجان (روز جمعه ۷۹/۸/۶) برق جمهوری خودمختار نخجوان قطع شد.

مهندس مسعود حجت قائم مقام سازمان توانیر و طرف مذاکره کننده با مسئولان جمهوری آذربایجان ضمن اعلام مطلب فوق گفت: مؤسسه دولتی آذربایجان حدود ۴۵ میلیون دلار بابت خرید انرژی برق به سازمان توانیر بدهکار است و از حدود سه سال قبل دائماً تذکر بابت پرداخت بدهیهای به آنها داده شده است و یکبار نیز به همین علت برق منطقه اردوباد نخجوان قطع شد که با وساطت مقامات عالی رتبه جمهوری آذربایجان و تعهد پرداخت بدهی ها، پس از ۳۶ ساعت مجدداً برق وصل شد.

قائم مقام سازمان توانیر همچنین تصریح کرد متأسفانه از مبلغ بدهی تا کنون فقط یک میلیون دلار آن پرداخت شده و مابقی بدهی باقی مانده است. در مذاکرات اخیر هیأت ایرانی و آذربایجانی که در توانیر انجام شد، متأسفانه هیأت آذربایجانی هیچگونه تعهدی در مقابل پرداخت بدهیهای خود نکردند که به ناچار برق این جمهوری قطع شد.

بقایای معماری حدود ۹۰۰۰ سال پیش در ساوجبلاغ کشف شد

با ادامه عملیات سومین فصل کاوش باستان شناسی در محوطه ازبکی شهرستان ساوجبلاغ، بقایای معماری یک مجموعه مسکونی متعلق به هزاره های ششم و هفتم پیش از میلاد در وسعت ۲۰۰ متر مربع از زیر خاک بیرون کشیده شد.

این بقایای معماری که در یکی از تپه های این محوطه باستانی به نام «یان تپه» قرار دارد در ۳ لایه مختلف، متشکل از واحدهای ساختمانی، کف منازل، اتاق ها و دیوارهایی است که با کاوش در سطح تپه نمایان شدند.

بنای متعلق به دوران اشکانی در منطقه «غربال بیز» یزد کشف شد

مدیر کل میراث فرهنگی یزد گفت: در نخستین فصل کاوشهای باستان شناختی منطقه غربال بیز یزد در ۴۰ کیلومتری جنوب یزد، بخشهایی از یک بنای با ارزش دوران اشکانی از خاک سر بر آورد.

قدمت این بنا به حدود ۲۰۰ سال پیش می رسد و نخستین اثر معماری شناخته شده از دوران اشکانی در استان یزد و مناطق مرکزی ایران است، که به دلیل

چهل اشخاص سودجو نسبت به ارزشهای ماندگار فرهنگی، آسیب فراوانی دیده است.

مصلح بکار رفته در ساخت بنا خشت و شفته است و از قله سنگهای نسبتاً بزرگ برای استحکام پی بنا استفاده شده است. همچنین وسعت این بنا حدود ۱۶۰۰ متر مربع است و در آن عناصر معماری دوران اشکانی با توجه به اتفاقات طبیعی و محلی منطقه مشاهده می شود.

مدیر کل میراث فرهنگی یزد خاطر نشان کرد: آثار به دست آمده این بنا شامل یک برج تزیینی، دروازه ورودی، تالار مرکزی مربع شکل با دو دالان در طرفین آن، یک پستو (انباری) در پشت تالار مرکزی و ایوان است. باروی این بنا نیز از شفته و خشت ساخته شده است و خندقی آن را احاطه کرده است.

ارمنستان

شناسایی قتل عام ارمنیان

مجلس سناي فرانسه ۱۸ آبانماه سال جاری با ۱۶۴ رای موافق ۴۰ رای مخالف و ۴ رای ممتنع قتل عام سال ۱۹۱۵ ارمنیان را به رسمیت شناخت. این امر قرار است به مجلس شورا ارسال و پس از تأیید به امضاء ژاک شیراک رئیس جمهور برسد.

عضویت ارمنستان در شورای اروپا

هیئت وزیران شورای اروپا روز ۱۸ آبان با اکثریت قاطع به عضویت رسمی ارمنستان در این شورا رأی داد. ارمنستان تمام شرایط مورد نظر شورا را تأمین کرده است و اول ژانویه ۲۰۰۱ پرچم این کشور در کنار پرچم کشورهای دیگر اروپایی به اهتزاز در خواهد آمد.

دوره بازآموزی زبان فارسی توسط مرکز فرهنگی ایران در ارمنستان

آشنایی به زبان فارسی سنگ بنای مناسبات ادبی و فرهنگی دو هزار و پانصد ساله ارمنستان- ایران شده است. امروز هم این سنتها ادامه دارند. صد و چهل دانشجو در دانشگاه دولتی ایروان و دانشگاه هراچیا آجاریان به کمک چهل استاد زبان به فراگیری زبان فارسی مشغول هستند و در عین حال با دست آوردهای ادبی و فرهنگی دیرینه و بسیار غنی ایران آشنا می شوند.

اخیراً بنا به دعوت رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در ایروان که ریاست آن به عهده م. ابو طالبی یک شخصیت فرهنگی بارز می باشد دو استاد زبان به نامهای دکتر فاضلی و دکتر صلاحی مقدم برای ایراد سخنرانی به ایروان آمده بودند. این دو فارسی شناس جوان در ظرف مدت کوتاهی توانستند چنان با دانشجویان دانشگاه ایروان و دانشگاه آجاریان انس بگیرند که به عضوی از خانواده آنها تبدیل شدند. در مراسم توزیع پایان نامه های سومین دور دانشجویی که در مرکز فرهنگی تکه یان برگزار شد و آقای محمد فرهاد کلینی سفیر فوق العاده و تام الاختیار

جمهوری اسلامی ایران نیز حضور داشت، آ. خاچاتوریان رئیس دانشگاه آجاریان و گ. ملیکیان رئیس دانشکده شرق شناسی دانشگاه دولتی ایروان از اساتید ایرانی تقدیر به عمل آوردند.

هایوتس آشخار ۱۳۷۹/۰۷/۲۸

سخنان آشوت منوچهریان

آقای واهه گابریلیان سخنگوی ریاست جمهوری ارمنستان اعلام نمود که او نمی خواهد در مورد سخنان آشوت منوچهریان در مورد رئیس جمهوری ارمنستان تفسیری انجام دهد چون سخنان او بسیار «عجیب-غریب» بودند.

آقای آشوت منوچهریان روز ۱۸ اکتبر در مصاحبه با رسانه های خبری ارمنستان اعلام نمود که روبرت کوچاریان «مسئله اصلی» را در مورد حوادث خونین ۲۷ اکتبر که در مورد امنیت کشور بود از مقامات قضایی در بازپرسی های مقدماتی محفی نگاه داشته است. طبق گفته آقای آشوت منوچهریان حوادث خونین ۲۷ اکتبر به اجرای برنامه «گوبل» ارتباط داشته است.

آقای واهه گابریلیان اعلام نمود که «آشوت منوچهریان خیلی اتکا به نفس دارد و سخنان «عجیب-غریب» او قابل تفسیر نیستند. به عقیده من منظور از سخنان و اعلامیه های او قبل از تظاهرات جلب نمودن مردم به سوی خود بوده است».

ژاماناک ۱۳۷۹/۰۷/۲۹

از سخنان آشوت منوچهریان

تا وقتی که آقای آرکادی وارتانیان در مورد برنامه های ریاست جمهوری خود سخن می گوید، همکار فعال او آقای آشوت منوچهریان نیز در اجرای برنامه های خود کمک می نماید.

آقای آشوت منوچهریان در ملاقات با مردم در مورد مغری نیز سخن گفت. طبق گفته او پیشنهاد شده است که مغری را به مدت ۳۰-۵۰ سال بدهند. در عوض بسیاری از مسائل اقتصادی حل خواهد شد، ولی ارمنستان در سالهای خیلی دشوار محفوظ مانده است و ما اکنون هم نباید اشتباه کنیم.

آقای آشوت منوچهریان اعلام نمود که این تظاهرات برای اطلاع شما بوده و تظاهرات اصلی یک روز قبل از روز ۲۷ اکتبر انجام می شود. طبق گفته آقای آشوت منوچهریان در تظاهرات آینده کسانی که در آنها مرد ارمنی هنوز زنده است شرکت خواهند نمود. به تظاهرات یاد شده مجوز داده نشد.

ژاماناک ۱۳۷۹/۰۷/۲۹

شکی وجود ندارد

آشوت منوچهریان که مجدداً به دادستانی نظامی جمهوری ارمنستان احضار شده بود به خبرنگاران گفته است، دیگر شکی ندارد که روبرت کوچاریان بیانگر منافع غرب در ارمنستان می باشد. بگفته آشوت منوچهریان: «من یکسال متوالی در مورد فرضیه مغری سخن گفته ام، ولی هیچکس در این خصوص از من سؤال نکرده است. وقتی من گفتم که این فرضیه بعنوان فرضیه مهم پرونده ۲۷ اکتبر از سوی ریاست جمهوری بطور عمدی پنهان می شود، مرا پشت سر هم به دادستانی نظامی دعوت می کنند.» یکی از

خبرنگاران گفت که واهه گابریلیان سخنگوی ریاست جمهوری این فرضیه را غیر جدی عنوان کرده است. آشوت منوچهریان در پاسخ از طرز کار خدمات ویژه آمریکا یاد نموده و گفته است: «اگر آنان عملیات ویژه ای در راستای تجزیه سیستم یک کشور به اجرا در می آوردند و اگر کسی در این کشور به عقل آمده و علناً» در این خصوص اعلام می کند، آمریکاییان سعی خواهند کرد چنان جلوه دهند که عقل این شخص پریده است».

هایکاکان ژاماناک ۱۳۷۹/۰۷/۲۸

نظرات ضد و نقیض

دست اندر کاران سیاسی در رابطه با ارتباط رویدادهای مغری و طرح گوبل نظرات مختلف و گاهی هم ضد و نقیض ارائه داده اند. حزب آژم این بخش از بیانات آشوت منوچهریان را که رویدادهای ۲۷ اکتبر کار دست خدمات ویژه آمریکا می باشد، قبول نمی کند. فیلارت بریکیان یکی از اعضای حزب مزبور موضع حزب خود را در این مورد چنین اظهار می دارد: «با داشتن مدارکی مشابه و مشاهده توسعه جریانات رویدادهای ۲۷ اکتبر من به نتیجه ای معکوس دیده ام و آن اینکه این فاجعه به دست نیرویی غیر از خدمات ویژه آمریکا انجام گرفته است. آرزورون آقاجانیان از حزب «کشور قانونمند» به یک جمله اکتفا کرد و آن اینکه بعد از رویدادهای ۲۷ اکتبر یک سال است که زمامداران نمی توانند بذر امید و ایمان را در مردم بیافشاندند.

حزب کمونیست ارمنستان بیانات آشوت منوچهریان را منطقی بشمار می آورد. گاگیگ طاطوسیان در این مورد می گوید: «خطر راهکار مغری همچنان بر سر ارمنستان آویخته است» و اضافه می نماید: بیهوده آن فرضیه است که می گویند کسی در پشت سر متهمین فاجعه ۲۷ اکتبر وجود ندارد. گروه های «ارمنستان» و «نیات» بطور کلی از اظهار نظر در مورد بیانات منوچهریان و رویدادهای ۲۷ اکتبر خودداری می کنند.

هایوتس آشخار ۱۳۷۹/۰۷/۲۸

آشوت منوچهریان می داند

پرونده را چگونه فاش سازد
آشوت منوچهریان را مجدداً به دادستانی نظامی دعوت کرده بودند. پیش از ورود به دادستانی، آقای منوچهریان به سؤالات خبرنگاران پاسخ داد.
سؤال: «شما بار دوم است که به دادستانی دعوت می شوید. علیرغم اینکه، چنانکه معلوم است، بارها احضارنامه های دادستانی را رد کرده اید. دفعه قبل که به اینجا آمده بودید، اعلام کردید چیزی برای گفتن به آنان ندارید. هدف از آمدن شما چیست؟»

آشوت منوچهریان: «مرا مجدداً به دادستانی دعوت کردند، علیرغم اینکه من به آنان گفته ام که با چه مکانیزمهایی می توان پرونده ۲۷ اکتبر را فاش ساخت. من منتظر بازگشت ریاست جمهوری بودم که می بایست این روند را جهت افشای حقیقت رهبری می کرد. متأسفانه او پس از بازگشت قدمهای کاملاً برعکس برداشته است. وی رسانه های خبری وفادار به خود را علیه افرادی که در خصوص راهکار مغری به فاش سازی می پردازند، بسیج کرده است. عملاً» در

حال حاضر دادستانی فرضیه با اساس ندارد. من پیرامون فرضیه مغری سه روز بعد از فاجعه سخن گفته ام و تا امروز سخن می گویم. دادستانی بجای تحقیق این شواهد گامهای تحمیلی از سوی رئیس جمهور را بر می دارد. دادستانی بجای نهادی که باید پرونده را فاش سازد، به نهادی مبدل شده است که افرادی را تحت پیگرد قرار می دهد که سعی می کنند پیرامون فرضیه مغری سخن بگویند».

سؤال: «دو روز پیش آرام سرکسیان نخست وزیر سابق و واغارشاک هاروطیانیان وزیر دفاع سابق پیرامون راهکار مغری بیاناتی مبدول داشته اند. عملاً» آنان تأکید می کنند که شما درست می گوید. بنظر شما آیا آنان تحت پیگرد قرار خواهند گرفت؟»

آشوت منوچهریان: «من تکرار می کنم که رئیس جمهور و اطرافیان نزدیک او بارها به مسأله مغری اشاره نموده اند. اگر دادستانی در راستای افشای حقیقت عمل می کرد، باید در وهله اول از آرام سرکسیان و واغارشاک هاروطیونیان سؤال می کرد، اما هیچکس از آنان چنین سؤالی نمی کند. پس می توان گفت که امروزه تمایل تحقیق این فرضیه وجود ندارد. اینرا رئیس جمهوری به دادستانی نظامی تحمیل می کند. من اکنون اهرمهایی را که رئیس جمهور با استفاده از آنها بر دادستانی نظامی تأثیر می گذارد، روشن می سازم و به محض روشن ساختن منتشر خواهم ساخت».

سؤال: «شما اعلام کرده اید که در سال گذشته از تضاد میان وازگن سرکسیان و روبرت کوچاریان مطلع بودید. هراند مارکاریان مسئول بیورو حزب دانشاکوتیون گفته است که میان وازگن سرکسیان و روبرت کوچاریان پیرامون مسأله قراباغ تضادهای وجود نداشته اند. این را چگونه تفسیر می کنید؟»

آشوت منوچهریان: «تنها من نیستم که در این خصوص مطلع می باشم. دهها تن از اطرافیان نزدیک وازگن سرکسیان در این مورد آگاه می باشند. در رابطه با سخنان هراند مارکاریان باید گفت که احتمالاً» اعتماد به او آن میزان نبوده است تا او را از این امر مطلع سازند».

پی نویس: آشوت منوچهریان حدود ۴۰ دقیقه در دادستانی نظامی بسر برد. وی اعلام کرد که برخی سؤالات به او داده اند، اما پیرامون آنها اکنون سخن نخواهد گفت، بلکه در جای مربوطه لب به سخن خواهد گشود. بگفته او: «سؤالات متعددی از من کردند، من به آنان گفتم که تنها با مکانیزمهای پیشنهادی از سوی من یا دیگر مکانیزم برابر با آن در بازرسی پرونده شرکت خواهم کرد.» بدین ترتیب آشوت منوچهریان بار دیگر به دادستانی نظامی شهادت نداد.
هایکاکان ژاماناک ۱۳۷۹/۰۷/۲۸

اعلامیه دنیس هاسترت

پیرامون قطعنامه قتل عام ارمنیان
دنیس هاسترت سخنگوی سنای نمایندگان آمریکا اعلامیه ای پیرامون حذف قطعنامه قتل عام ارمنیان از طرف سنای نمایندگان کنگره آمریکا، منتشر نموده است. در این اعلامیه چنین آمده است که: «در اوایل سال جاری بنا برخواست جیمس روگان با رهبران جامعه ارمنی آمریکا ملاقات و پیشنهاد نمودم تا قطعنامه قتل عام ارمنیان در کمیته

روابط خارجی مورد بررسی قرار گیرد و در صورت تأیید، آن به سنای نمایندگان ارسال گردد. من و روگان عضو کنگره حتی با برخورد منفی نظام کلینتون نیز سعی نمودیم تا قطعنامه قتل عام ارمنیان در کمیته روابط خارجی مورد تأیید واقع گردد، چنانچه به پاس تلاشهای قاطع روگان بود که قطعنامه در کمیته روابط خارجی تأیید گردید. گذشته از آن این امکان بدست آمد که مردم آمریکا توانستند از نزدیک با وقایع فاجعه سال ۱۹۱۵ آشنا شوند. من خود شخصا از قطعنامه دفاع و در دستور کار هفته گذشته ثبت نموده ام زیرا مطمئن بودم که قطعنامه از طرف اکثریت اعضای کنگره مورد تأیید واقع خواهد شد. ناگفته نماند که در نظر دارم حتی با وجود مخالفت های نظام کلینتون نیز پیکار خویش را پیرامون بررسی قطعنامه ادامه دهم. متأسفانه وقایع اخیر خاور میانه از نظر امنیت ملی باعث نگرانی های جدی شدند. زیرا بحران خاور نزدیک امنیت شهروندان و نظامیان آمریکا را تهدید می کرد. چنانچه من به جز پذیرفتن پیشنهاد کلینتون مبنی بر خارج نمودن قطعنامه از دستور کار کنگره، چاره دیگری نداشتم. همه ما دعا می کنیم تا بحران خاور نزدیک هر چه زودتر به پایان برسد زیرا اگر دولتی ارمنستان و ترکیه به جهت بازنگری وقایع حقیقی سالهای ۱۹۱۵ به توافق متقابل نرسند به محض آنکه بحران خاور نزدیک پایان یابد، بدون تردید سنای نمایندگان بر مسئله قطعنامه قتل عام ارمنیان منعکس خواهد گردید. من و روگان از وزارت امور خارجه آمریکا می طلبیم تا با دولت ارمنستان و ترکیه همکاری نماید و برای کشف حقیقت "بازپرسی عادلانه و جامع" آغاز نماید. در ضمن مطمئن هستم که زمانیکه ۱۰۷-۱۰۸مین کنگره فعالیت های خود را آغاز نماید بدون تردید روگان از نام ارمنیان آمریکا به پیکار مفید و سودمند خویش پیرامون قطعنامه قتل عام ارمنیان، ادامه خواهد داد.

آزگ ۱۹/۸/۵

آرام سرکیسیان

بزودی به سیاست باز می گردد

آرام سرکیسیان نخست وزیر سابق ارمنستان اعلام کرده است که مایل است وارد سیاست شود. منابع موثق می گویند که آقای سرکیسیان در صدد نیست در ترکیب حزبی دیگر ظاهر شود بلکه در صدد تشکیل حزب خود است. آرام سرکیسیان در این اواخر تماسهای فعالی با روشنفکران و دست اندرکاران سیاسی و مقامات دولتی انجام می دهد.

آراووت ۱۹/۸/۶

افزایش تولید در سیونیک

تولید صنعتی در ۹ ماهه اول سال ۲۰۰۰ در استان سیونیک در مقایسه با زمان مشابه سال گذشته به میزان ۱۴٪ افزایش یافته است. بیش از ۸۰٪ حجم تولید ناخالص از آن کارخانه مس و مولیبدن زانگزور می باشد. این رشد اصولاً به افزایش حجم تولید کارخانه و راه اندازی مجدد کارخانه مس و مولیبدن آگاراگ منوط است.

افزایش حجم استخراج سنگ معدنی شرکت سهامی خاص "کارخانه مس و مولیبدن زانگزور" که در نیمه اول سال جاری بدون تعطیل کار کرده است،

نسبت به دوره مشابه سال گذشته بالغ بر ۲۰/۹٪ بوده است و کالای تولیدی شرکت در نیمه اول سال بالغ بر ۵ میلیارد ۹۵۷ میلیون ۹۰۶ هزار درام بوده است که در رشد آن نسبت به دوره مشابه سال گذشته ۴۵/۳٪ می باشد، باید خاطر نشان کرد که تولید جدید کارخانه کنسانتره آبدیده از لحاظ کیفیت مطابق موازین اروپایی است و با موفقیت در بازار بین المللی فروش می رسد.

توان تولیدی دهها کارخانه و مؤسسه استان تقریباً استفاده نشده است و وزن نسبی تولید آنها تنها ۵٪ تولید ناخالص می باشد که قسمت اصلی آن نیز تولید نان است.

روزهای فرهنگی ارمنی

در سوریه و ایران

ایروان، ۲۵ اکتبر: اواخر ماه نوامبر و اوایل ماه دسامبر سال جاری دوره ارائه هنر ارمنی در خاور نزدیک می باشد. در سوریه و ایران روزهای فرهنگی ارمنستان برگزار خواهد شد. در این دو کشور هنر ارمنستان بطور همه جانبه ارائه خواهد گردید. بر اساس منابع خبری موثق هیئت ارمنی به ریاست رولند شارویان وزیر فرهنگ و ورزش و امور جوانان خواهد بود.

آزگ ۱۹/۸/۵

افتتاح کرسی زبان فارسی

توسط سفیر جمهوری اسلامی ایران

در انستیتو زبانهای خارجه بروفس

روز دهم آبان آقای محمد کلینی سفیر جمهوری اسلامی ایران در انستیتوی دولتی زبانهای خارجه ایروان حضور یافت. هدف از این ملاقات بالا بردن سطح آموزش زبان فارسی در این انستیتو بود. سه سال است در اینجا زبان فارسی بصورت فوق العاده تدریس می شود ولی امروز توافقی حاصل شده است که از سال تحصیلی آینده زبان فارسی بعنوان یکی از زبانهای خارجه در این انستیتو تدریس شود. آقای کلینی اظهار داشت که آشنایی به چند زبان خارجی برای هر فرد ارمنی کیفیت ارمنیان را در سطح جهانی بالا خواهد برد. آقای کلینی ضمن ارزیابی بالا از فرهنگ ارمنی را به این موضوع اشاره کرد که ملت ارمنی طی قرونتمادی توانسته است کلیسا، زبان و بسیاری از ارزشهای ملی خود را حفظ نماید. وی اضافه کرد که بعد از یک ماه انستیتوی زبانهای خارجه بروفس دارای کتابخانه ای از کتب فارسی خواهد شد. این امر فراگیری زبان فارسی را آسان تر خواهد کرد.

اخبار تلویزیون آرمینیا ۱۰/۸/۱۹

لئون ترپتروسیان

عازم پاریس خواهد شد

شارل آزانوور رؤسای جمهور اول و دوم ارمنستان را به کنسرتیهای وداع خود دعوت نموده است. روزنامه آراووت اطلاع یافت که آقای لئون ترپتروسیان این دعوت را پذیرفته است. در هر حال، ژاک شیراک رئیس جمهور اول ارمنستان را به حضور خواهد پذیرفت.

روزنامه آراووت ۱۱/۱/۲۰۰۰

خط لوله گاز ایران-ارمنستان

یک دیپلمات ایرانی اظهار داشت: مسیر لوله های گاز ایران-ارمنستان در زمان تعیین شده احداث خواهد گردید.

در اوائل سال ۲۰۰۱ عملیات مربوط به احداث خط لوله گاز ایران-ارمنستان بطول ۱۴۰ کیلومتر و قیمت کل ۱۲۰ میلیون دلار که برای ارمنستان اهمیت استراتژیک دارد، آغاز خواهد شد. کارشناسان بر این نظر می باشند که عملیات احداث خط لوله یکسال طول خواهد کشید.

وارد کردن گاز ایران به ارمنستان می تواند تمام نیازهای ارمنستان را تأمین نماید. گذشته از آن در عملیات احداث خط لوله گاز ایران-ارمنستان، کارگران ارمنی نیز در فعالیت های ساختمانی خط لوله شرکت خواهند داشت. این مورد از این نظر هم مثبت می باشد که چند صد کارگر برای مدتی کار خواهند داشت و می توانند برای مدت کوتاهی هزینه خانواده شان را تأمین نمایند. احداث خط لوله ایران-ارمنستان از نظر سیاسی بسیار مهم می باشد زیرا به سود جویی هاییکه پیرامون اختصاص دادن مغری به آذربایجان بگوش می رسد، پایان داده خواهد شد.

در پاییز سال گذشته که مرحوم وازگن سرکیسیان در واشنگتن بود، آمریکا به وی توصیه نموده که از احداث خط لوله ایران-گاز منصرف شوند، بر اساس خبرهای دریافت شده حتی به نخست وزیر قید و شرط قبلی ارائه شده است. اما در سفری که کارن گالستیان وزیر انرژی جمهوری ارمنستان به تهران داشت جزئیات احداث خط لوله گاز ایران-ارمنستان مشخص و تصحیح شد.

آقای طباطبایی مسئول بخش اقتصادی سفارت جمهوری اسلامی ایران در جمهوری ارمنستان در پاسخ سئوالاتی چون: آیا احداث خط لوله گاز ایران-ارمنستان در زمان پیش بینی شده آغاز خواهد شد یا خیر و اینکه آیا برای آغاز عملیات مسائل سیاسی وجود دارند، گفت: "ما امروز برخی ملاقات ها بین مقامات عالیترتبه در کشور صورت گرفته است. در سفری که اخیراً آقای گالستیان وزیر انرژی جمهوری ارمنستان به ایران داشت با آقای خرازی وزیر امور خارجه ایران و آقای حبیبی معاون اول رئیس جمهور ملاقات و مذاکره داشته و توافق های خوبی بدست آمده است. طرف ایرانی با جدیت کامل اجرای طرح را دنبال می کند. به نظر ما احداث خط لوله گاز ایران-ارمنستان در توسعه اقتصادی نقش مهمی خواهد داشت. آقای روبرت کوچاریان رئیس جمهور و مقامات عالیترتبه کشور نسبت به این مسئله جدی می باشند و پشتکار نشان می دهند. طرف ایرانی جهت آغاز عملیات احداث خط لوله در زمان پیش بینی شده از هیچ کوششی دریغ نخواهد ورزید، فکر می کنم برای رسیدن به این هدف اراده مشترکی که وجود دارد بسیار مهم می باشد."

سئوال: آیا مسائل سیاسی که بتواند مانعی برای عملیات احداث خط لوله گاز ایران-ارمنستان بوجود آوردند، وجود دارند یا خیر؟

پاسخ: "مسائل اساسی حل شده و فقط برخی مسائل فنی وجود دارد که آنها هم هنگام مذاکرات حل خواهند شد. اما اگر کشورهایی وجود دارند که مایل نیستند یا

می خواهند موانعی پیرامون این مسئله بوجود آورند، بدون تردید به هدف دیدن ارمنستان ضعیف می باشد. اما ما مایل هستیم ارمنستان را بصورت کشوری که شکوفایی اقتصادی دارد ببینیم و برای رسیدن به این هدف تمام تلاشهای خود را بکار خواهیم برد. چنانکه عملکردهای ده سال ما مورد فوق را ثابت می کند. دیپلمات ایرانی یادآوری نمود که: «اگر بعضی از نشريات ارمنستان نسبت به عملکردهای مربوط به احداث گاز ایران- ارمنستان با شک و تردید می نگرند، نباید نظر آنها را زیاد جدی گرفت. زیرا خط لوله گاز ایران- ارمنستان درست در زمان پیش بینی شده احداث خواهد شد.» آژگ ۷/۱۳/۷۹

تشکیل شورای علمی بررسی قتل عام ارمنیان

۲۷ اکتبر در مجلس ملی ترکیه در رابطه با تشکیل شورای علمی تصمیمی اتخاذ شده است. در این شورا دانشمندان ترکیه، کشورهای خارجی و ارمنستان گنجانده خواهند شد که مطالب مربوط به قتل عام ارمنیان در سال ۱۹۱۵ را بررسی خواهند کرد. لائورنتی بارسغیان مدیر موزه قتل عام امروز پیشنهادهایی را در این خصوص ارائه کرده است که بعد از مورد تأیید واقع شدن از سوی شورای موزه به روبرت کوچاریان رئیس جمهور ارمنستان ارائه خواهد شد.

اخبار کانال تلویزیون مایر هابریک ۷/۱۳/۷۹

قرباغ

هیأتی از قرباغ که برای شرکت در پنجمین گردهم آیی مجمع هلسنیکی به آذربایجان رفته بود در اعتراض به سخنان کمال الدینوف رئیس بخش مربوط به اقلیتهای ملی و نمایندگان سازمانهای بین المللی و غیر دولتی سالن اجلاس را ترک کرد.

شبکه تلویزیونی اجمیادزین

شبکه تلویزیونی ویژه برنامه های اخلاقی و مذهبی وابسته به کلیسای اجمیادزین آغاز بکار کرد. مدیریت این شبکه را در سطح کلان گارگین دوم جاثلیق اعظم اجمیادزین بعهده دارد.

علمی

تأثیر آهن و سدیم بیش از حد بر قلب توکیو- پژوهشگران ژاپنی اعلام کردند افزایش میزان آهن در خون افراد می تواند خطر ابتلا به بیماری های قلبی و عروقی را افزایش دهد. به گفته این پژوهشگران آهن اضافی موجود در خون به دیواره داخلی رگهای خونی آسیب وارد می کند و انقباض و انقباض طبیعی آنها را مختل می کند و به این ترتیب فرد در خطر ابتلا به انواع ناراحتی های قلبی و عروقی و از جمله تصلب شرایین قرار می گیرد. از سوی دیگر گروه دیگری از پژوهشگران آمریکایی اعلام کردند افزایش میزان سدیم خون نیز می تواند عامل مهمی در مرگ و میر ناشی از ناراحتی های قلبی باشد. تحقیقات این پژوهشگران نشان داده که بدن برخی از افراد به سدیم موجود در نمک حساسیت دارد و این افراد حتی اگر دارای فشار خون طبیعی باشند، باید محدودیت هایی را در مصرف نمک

رعایت کنند، زیرا سدیم موجود در آن می تواند آنها را به ناراحتی های قلبی خطرناک دچار کند.

کم تحرکی از مهم ترین عوامل تشدید کننده بیماری های قلبی-عروقی است

دبیر دوازدهمین کنگره قلب و عروق ایران گفت: کم تحرکی از مهم ترین عوامل تشدید کننده بیماری های قلبی-عروقی است که در دهه های اخیر به دلیل ماشینی شدن زندگی مسایل و مشکلات زیادی را برای افراد بوجود آورده است.

دکتر سید عبدالحسین طباطبایی با اعلام این مطلب افزود: در حال حاضر شایع ترین علت مرگ و میر در کشورهای صنعتی بیماری های قلب و عروق است.

وی افزود: با این که در کشورهای در حال توسعه، بیماری های قلبی-عروقی در دریف نخستین علت مرگ و میر به شمار نمی رود، اما متأسفانه در کشور ما نیز مانند کشورهای صنعتی، شایع ترین علت مرگ و میر بیماری عروق کرونر است.

بر اساس برآوردهای انجام شده در سال ۲۰۲۰ میلادی، بیماری عروق کرونر در کشورهای در حال توسعه نیز شایع ترین علت مرگ و میر به شمار می رود.

عوارض داروهای ضد سرما خوردگی و ضد اشتها

نیویورک- پژوهشگران آمریکایی اعلام کردند برخی داروهای ضد سرماخوردگی و ضد اشتها خطر سکنه مغزی را افزایش می دهد. به گفته این پژوهشگران این داروها دارای نوعی ماده شیمیایی

موسوم به «فنل پروپانول آمین» هستند که موجب پاره شدن و خونریزی رگهای مغز می شود.

سالانه ۴/۵ میلیارد دلار انواع داروی ضد سرماخوردگی و ضد اشتها در آمریکا مصرف می شود و در سال ۱۰ هزار نفر از افراد سالم زیر ۵۰ سال به دلیل پاره شدن رگهای مغز و خونریزی مغزی جان خود را از دست می دهند.

پژوهشگران معتقدند مصرف داروهای محتوی «فنل پروپانول آمین» خطر بروز سکنه مغزی را در افراد تا ۶۰٪ افزایش می دهد و توصیه می کنند تا کامل شدن تحقیقاتشان، افراد تا حد امکان از داروهایی که این ماده شیمیایی را ندارند استفاده کنند.

بازیافت و تصفیه خون

لندن- پژوهشگران انگلیسی تلاش می کنند خونی که هنگام جراحی از بدن بیماران خارج می شود را تصفیه کنند و دوباره به بدن بیمار تزریق کنند به گفته پژوهشگران این عمل از ایجاد بسیاری از عفونت های ناشی از انتقال خون و اختلالات ناسازگاری گروه های خونی جلوگیری می کند و همچنین انتقال بیماری هایی چون ایدز و هپاتیت را به حداقل می رساند. هم اکنون بیش از ۲۰ سال است که دانش فنی بازیافت و تصفیه خون در اختیار پزشکان قرار دارد، اما از این روش استقبال چندانی نمی شود. در روش تصفیه و بازیافت خون،

خونی که هنگام جراحی از بدن بیمار خارج می شود، جمع آوری و تصفیه می شود و گلبول های قرمز آن دوباره به بدن بیمار تزریق می شود.

زبانزدهای ارمنی - فارسی - انگلیسی

گردآوری: تامار پانوسیان

6- Անպից գոպի պէս ամէն աման կը խառնի.

نخود همه آش.

(To have) a finger in every pie.

7- Աղւետի դուռըն խաղողիըն չը հասաւ. ասաց խակ է:

گرچه دستش به گوشت نمی رسد می گوید بو می دهد.

Foxes, when they can not reach the grapes, say they are not ripe.

8- Պտղատու ծառին քար զգող շատ կը լինի:

درخت پر بار سنگ می خورد.

درختی که دارد فزونتر بر اوی فزون افکند سنگ هر کس بر اوی (اسدی)

It is an unhappy lot which finds no enemies.

9- Կաթիլ կաթիլ լին կը լինի:

قطره قطره جمع گردد وانگهی دریا شود

اندک اندک علم باید نفس چون عالی بود(ناصر خسرو)

اندک اندک بهم شود بسیار

Penny and penny laid up will be many.

10- Մտնելուց առաջ միտք արա, քէ ինչպէս դուրս գաս:

نگه کن راه بیرون آمدن را (ناصر خسرو)

دریغ سود ندارد چو رفت کار از دست (سعدی)

Look before you leap.

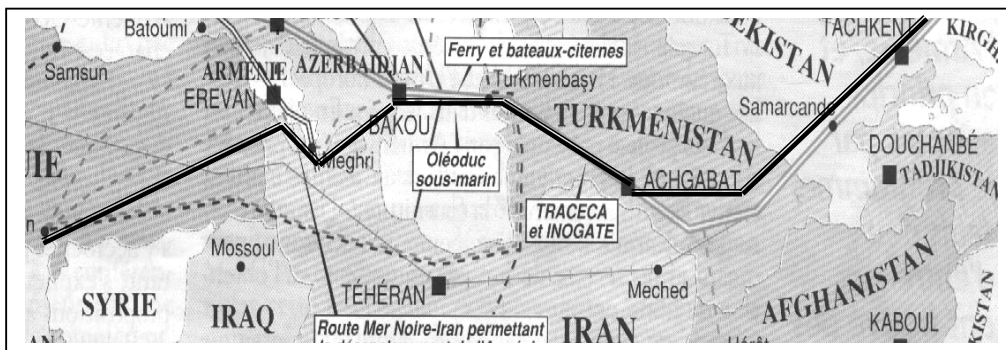
پیرامون مسئله مغری

۴- با ایجاد این دالان مناطق جنوبی ارمنستان منفصل و تجزیه خواهند شد.

مواد یاد شده موضوعات اصلی شایعه های موجود را تشکیل می دهد. این امر نباید تنها از دید منافع یا مضار ارمنستان و آذربایجان نگریسته شود، زیرا یک طرف سوم هم وجود دارد که نه خون داده و نه متحمل زیان های مادی شده و نه صدها هزار نفر آواره جنگی دارد و دارنده بزرگترین منافع خواهد بود و آن ترکیه است. اگر این طرح عملی شود ترکیه به آرزوهای دیرینه خود خواهد رسید. ترکیه با استفاده از این دالان امکان می یابد با آذربایجان و کشورهای هم نژاد آسیایی ارتباط یابد. (ترکیه - نخجوان - آذربایجان - قزاقستان - ترکمنستان - ازبکستان - قرقیزستان). در این کشورها یک بازار ۶۰-۷۰ میلیون نفری برای کالاهای ترکیه ایجاد می شود و از نظر سیاسی نیز سیاستهای پان ترکیستی از رونق و موفقیت برخوردار خواهند شد.

در این صورت ایران، ارمنستان، روسیه و چین با مسائل جدی استراتژیکی

روبرو خواهند شد. ارتباط ترکیه با کشورهای آسیای میانه یک اختصار جدی بر علیه امنیت ملی ایران محسوب می گردد که همین امر برای مناطق

جنوبی آسیای روسیه و مناطق غربی چین صادق خواهد بود. با توجه به این که ارمنستان مهمترین هم پیمان استراتژیکی روسیه در قفقاز محسوب می شود لذا همچون دروازه های قفقاز قلمداد می گردد. ایجاد دالان خود مختار با منافع روسیه و ایران در تضاد خواهد بود و مسلماً روی مناسبات ارمنستان با کشورهای یاد شده تأثیر خواهد گذاشت.

اگر این شایعه واقعیت یابد، منافع ترکیه با دست آوردهای ارمنستان هماهنگی نخواهد داشت. ترکیه ۱/۵ میلیون ارمنی را در جریان نژادکشی سال ۱۹۱۵ بقتل رسانده و همین میزان جمعیت را پس از این واقعه در چهار گوشه جهان آواره نموده است. با تحقق این طرح ترکیه چگونه این واقعه تلخ را جبران خواهد کرد. آیا خون بهای ۱/۵ میلیون شهید سه میلیارد دلار است؟ اکنون ۸۵ سال از آن واقعه می گذرد و ملت ارمنی همواره اعتراض خود را به جهانیان ابراز داشته و خواستار شناسایی آن از سوی کشورها شده است لیکن چنانکه چند هفته پیش دیدیم، کنگره آمریکا طرح شناسایی قتل عام را بنا به درخواست رئیس جمهوری آمریکا از صورت جلسات کارهای خود حذف نمود. بعید نیست همین واقعه در ماه نوامبر در ایتالیا تکرار گردد.

اگر این دالان مورد بحث شایعات تحقق یابد، روی مسئله ارمنی تأثیر عمیق عمیق خواهد گذاشت. ترکیه با کسب این امتیازها هرگز خود را در قبال جبران صدمات وارده بر ارمنیان مقید نخواهد نمود. بلکه این جریان بعنوان هدیه ای برای ترکیه جهت اجرای نژاد کشی تلقی می گردد.

سنگر طبیعی ۴۶ کیلومتری زانگورور (استان جنوبی ارمنستان) یک منطقه استراتژیکی برای ارمنستان است و نباید آن را با چند میلیارد دلار فروخت، این امر با سرنوشت ملت ارمنی ارتباط تنگاتنگ دارد. از سوی دیگر خاک هر کشوری برای ملتش مقدس است و خاک میهن را نمی توان فروخت یا اجاره داد. امید می رود این شایعه همچون گذشته بار دیگر در نطفه خفه شود و این طرح براندازی امنیت و آبرو و حیثیت ملت ارمنی از صفحه تاریخ نوین حذف گردد.

نوشته لئون آهارونیان

پس از قتل های سیاسی ۲۷ اکتبر سال ۱۹۹۹ در مجلس ارمنستان شایعاتی پراکنده شده بود مبنی بر اینکه این واقعه به مسئله تبادل ارضی منطقه مغری با قراباغ مرتبط بوده است.

این امر برای ارمنیان آنقدر غیر قابل قبول بود که بحث آن در نطفه خفه شد و مقامات بلند پایه ارمنستان آن را تکذیب کردند. با این حال بحث پیرامون این مطلب توسط آشوت منوچهریان و آرام سرکیسیان طی مصاحبه های هفته های اخیر و ابراز نظرات ضد و نقیضی در مطبوعات ادامه دارد.

چندی پیش در ایروان با یک واریانت جدید مربوط به مسئله یاد شده آشنا شدیم. گرچه نمی توان به بحث های غیر رسمی استناد کرد و مشخص نمود که این امر یک

مسئله جدی است و یا شایعه بیش نیست، لذا بررسی آن خالی از لطف نیست.

مسئله این است که یک دالان خود مختار در حوالی مغری ایجاد گردد و

خط لوله نفت، یک جاده اتوبان و یک خط راه آهن در آن دالان احداث گردد تا بدین وسیله نفت آذربایجان از طریق آن به نخجوان و سپس به سواحل مدیترانه ای ترکیه منتقل گردد و از دیگر سو از جاده یاد شده برای رفت و آمد و ارتباط مناطق شرق و غرب استفاده گردد. از روی این دالان در حوالی مغری یک پل هوایی ارتباط ارمنستان و ایران را تأمین خواهد کرد. حفاظت از این دالان به نبره های بین المللی واگذار می گردد.

در عوض، ارمنستان مبلغ سه میلیارد دلار آمریکایی دریافت می کند و اجازه می یابد از جاده یاد شده استفاده نماید و مناطق قراباغ، لاجین و شهر ساداراک واقع در نخجوان به ارمنیان واگذار می گردند. ارمنستان نیز به نوبه خود باید اراضی اشغالی آذربایجان را به آذری ها مسترد دارد.

در این خصوص بحث های داغی در ایروان صورت می گیرد. اینکه این مطلب بوقوع می پیوندد یا نه هیچکس با دلیل و مدرک به آن نمی پردازد و شاید بتوان آن را تنها یک شایعه قلمداد کرد.

این امر مسئله ای بسیار مهم بشمار می رود و لذا نگارنده با بذل توجه خاصی آن شایعات را مورد بررسی و ملاحظه قرار می دهد.

۱- کدام طرف از این «تجارت» سود خواهد برد؟ آذربایجان فعلاً در وضعیت محاصره بسر می برد لذا ایجاد دالان یاد شده فرصت مناسبی به آن کشور می دهد با ارزان ترین و مناسب ترین طرق نفت خود را صادر کند و با در آمد حاصله بدهی ها خود را پرداخت نماید و از رونق اقتصادی برخوردار گردد. این جاده راه مناسبی برای ارتباط آذربایجان با اروپا خواهد بود.

۲- با توجه به اینکه سالها از شکست نظامی آذربایجان می گذرد و این کشور نتوانسته است و امیدی ندارد که از طریق مذاکرات نیز اراضی خود را پس بگیرد، لذا بدین طریق با کوه موفق می شود از طریق مذاکره از قراباغ برای تأمین منافع خود بهره بگیرد.

۳- در شرایط فعلی آذربایجان ارتباط ارضی با نخجوان ندارد. منطقه مغری از نظر استراتژیکی یک منطقه طبیعی حائل بشمار می رود و اگر مسئله ایجاد منطقه دالان خودمختار واقعیت یابد این منطقه ارزش استراتژیکی خود را از دست خواهد داد.

مکافات مرگ

و در آن هنگام شبه نظامیان ارمنی عمداً از روسیه تزاری پشتیبانی می کردند. به نظر آنها تمامی مدارک و شواهد کمیسیون اروپایی از کشتارها، گزارشهای روزنامه نگاران غربی به عنوان شاهدان عینی از قتل عام ارمنیان در اسمیرناو محکوم کردهای مورگنتو و چرچیل همگی تبلیغات هستند.

هنگام برگزاری

کنفرانس نژادکشی در اسرائیل، دولت ترکیه نیست به گنجاندن ماده ای در مورد قتل عام ارمنیان در آن اعتراض نمود. عجیب اینکه، الی وسیل یکی از بازماندگان آشوتس پس از اینکه وزارت امور خارجه اسرائیل اظهار داشت که این امر ممکن است به روابط ترکیه و اسرائیل لطمه وارد کند در کمال ناپاوری از شرکت در کنفرانس خودداری نمود، بنابراین کنفرانس پشگل محدودتر به کار خود ادامه داد. گروههای فشار ترکیه در آمریکا به روزنامه نگاران و محققانی که کشتار ارمنیان را یک واقعت مسلم اعلام می کنند حمله می کنند. سفیران ترکیه بطور مرتب به روزنامه های انگلیس و اسرائیل نامه می نویسند و نژادکشی ارمنیان را انکار می کنند. هیچکس به جز ارمنیان به این انکارها اعتراض نمی کند، افرادی که بدرستی انکار قتل عام یهودیان را محکوم می کنند نیز نسبت به این امر بندرت اعتراض می کنند.

ترکیه که دیگر "مرد بیماری اروپا" نیست اکنون از حمایت کشورهای غربی که زمانی وحشیگری های آن را در قرن گذشته محکوم می کردند برخوردار می باشد. ترکیه اکنون یکی از اعضای باارزش پیمان ناتو است و متحد سال گذشته ما در بمباران صربستان بود و نزدیکترین متحد اسرائیل در منطقه و خریدار عمده تسلیحات آمریکا و فرانسه می باشد. همانگونه که عمدتاً در برابر آزار و اذیت کردها سکوت اختیار کردیم، اکنون نیز ترجیح می دهیم که اولین نژادکشی دنیا را نادیده بگیریم و زمانی که کمک عظیم انگلیس به سد طرح ریزی شده فرات در جنوب غربی ترکیه هماهنگ شده بود، توفی پلر نباید هم به وحشیگری ترکه نسبت به ارمنیان اشاره کند. در واقع امسال او اعلام کرد که انگلیس یک روز از سال را به بزرگداشت روز "قتل عام" اختصاص می دهد، هیچ اشاره ای به ارمنیان ننمود. روز "قتل عام"، انکار فقط امر یهودیان است و فقط یهودیان هستند که شایسته بزرگداشت هستند.

من همیشه موافق این امر بوده ام - قتل عام شش میلیون یهودی، قتل عام در چنین مقیاسی شایسته بزرگداشت می باشد. ولی معتقد هستم که قتل عام دیگر نژادها نیز شایسته این چنین بزرگداشت نیز هست. میلیونها یهودی - برخلاف وسیل بزدل و عکس العمل شرم آور دولت اسرائیل - خود را شریک در و رنج ارمنیان می دانند و قتل عام ۱۹۱۵ را به عنوان پیش در آمد قتل عام یهودیان می نامند. رومن فینکلستین در کتاب جدید خود "جدید قتل عام" به همین نکته اشاره می کند و اضافه می کند که نباید اجازه داد تجربه قتل عام یهودیان قتل عام های دیگر نژادها در تاریخ جدید تحت الشعاع خود قرار دهد... هر دو والدین او بازمانده اردوگاههای مرگ بودند. در واقع کلمه "قتل عام" بوسیله یک یهودی لهستانی به نام رالف سمکین در سال ۱۹۴۴ با اشاره به ارمنیان ابداع شد.

نمی توانم قتل عام ارمنیان را فراموش کنم. آخرین بازماندگان آن قتل عام هنوز هم زنده هستند و عده ای از آنان در بیروت زندگی می کنند، جایی که من به عنوان خبرنگار خاورمیانه ایندیندنت در آنجا مستقر هستم. من در باره قتل عام یهودیان مطالعات وسیعی دارم و گاهی اوقات تحقیقاتی نیز انجام داده ام. کتاب من در باره جنگ لبنان، "تأسف خلق" "Pity the Nation" از آشوتس شروع می شود، جایی که من دریاچه های یخ زده پیدا کردم که پر از پودر استخوانهای مردگانی بود که از کودالهای خاکستر بیراکنو در آورده شده بودند. ولی قتل عام ارمنیان گزارش "من" است، بدلیل اینکه بخشی از تاریخ خاورمیانه و جهان است. امسال من با هارطون مصاحبه کردم، پیرمرد ارمنی ۱۰۱ ساله ای که در خانه سالمندان در غرب بیروت زندگی می کند، او تعریف می کرد که چگونه مادر او در کویر سوریه در سال ۱۹۱۵ التماس می کرد تا ترکیه به دختر ۱۸ ساله او تجاوز نکنند. وقتی او التماس می کرد که آنها خواهر من یا خودشان نزنند او را تا حد مرگ کتک زدند. مرگ او را با فریادهای "هارطون، هارطون، هارطون" او هنوز یادم است. وقتی او مرد آنها خواهرم را با خودشان بردند و دیگر هرگز او را ندیدم. هارطون بعد از این همه تلخی و آرزوی گرفتن انتقام یا چیزی که آنرا "اعتقادات مسیحی من" می نامد تسلی می دهد و از انتقام گرفتن می گذد. وقتی که زلزله ترکیه باعث مرگ و میر عده زیادی از مردم ترک شد او به من گفت: "من برای مردم بیچاره ترکیه دعا کردم" این نمونه نکان دهنده از همدرد مردی است که رنج او را ترکها نمی پذیرند و ما ترجیح می دهیم که قتل عام ملت او را نادیده بگیریم. تحت تأثیر نقل قولهای هارطون، ژانویه امسال مقاله ای در ایندیندنت در باره نژادکشی ارمنیان نوشتم، مقاله در مورد انکار آگاهانه محققین آمریکایی که استادی دانشگاه آنها با بودجه دولت ترکیه تأمین شده است و همچنین در مورد عدم اشاره بیانیه دولت بریتانیا به ارمنیان در روز بزرگداشت نژادکشی می باشد. "بگو به من رابرت" دوست ارمنی من با خشمی پنهان از من پرسیده، "چرا ما صلاحیت بزرگداشت قتل عام را نداریم؟ آیا ترکها به اندازه کافی ارمنیان را کشتار نکردند؟ یا شاید بدلیل اینکه یهودی نیستیم؟"

نوشته رابرت فیسک
ترجمه ورژیک کاراپتیان
منبع: مجله ایندیندنت، پنجم اوت ۲۰۰۰

چرا بزرگترین قتل عام قرن گذشته شایسته بزرگداشت نیست؟
رابرت فیسک که سالیان متمادست در باره قتل عام یک و نیم میلیون ارمنی مسیحی تحقیقات وسیعی انجام داده معتقد است که با تمام نژادکشی ها باید بطور یکسان برخورد شود.

در بهار ۱۹۹۳ کنار تپه ای در شمال سوریه وقتی با سوئیچ ماشین به آرامی شروع به کندن دیواره تپه بودم متوجه یک سری جمجمه های انسانی شدم. من دنبال شواهدی از کشتارهای دسته جمعی بودم - اولین نژادکشی جهان. پیرزن ۱۰۱ ساله ارمنی که تمام اعضاء خانواده او در جنگ جهانی اول در رودخانه به قتل رسیده بودند، محل رودخانه را به من نشان داد. هر چه بیشتر دیواره تپه کنار رودخانه هابر را می کشم جمجمه های بیشتری بیرون می آمد، استخوانهای سفید و براق بودند که بتدریج در هوای سرد و مرطوب شکسته و خورد می شدند. دندان های بی عیب و نقص، ستون فقرات محکم، استخوانهای ران، مفصل ها و غیره بیانگر این واقعت بود که قربانیان افراد جوانی بودند. تعداد زیادی اسکلت آنجا بود. هر چه بیشتر می کشم حلقه های خالی شده بیشتری به من خیره می شدند. محل وحشتناکی بود.

کشتار عمدی یک و نیم میلیون ارمنی مسیحی بدست امپراطوری رو به زوال عثمانی در سال ۱۹۱۵ به همان اندازه برای جهانیان وحشتناک بود. سرنوشت آنها - پاکسازی نژادی یکی از اقوام کهن از سرزمین اجدادی خود، ویران کردن شهرها و کلیساها، کشتارها دسته جمعی مردان، قتل عام زنان و کودکان - به عنوان جنایت جنگی در پاریس و لندن و واشنگتن مورد نکوهش قرار گرفت. دهها هزار زن ارمنی - بعد از تجاوز جمعی توسط سربازان ترک - در کناره حاشیه هابر کنار دروزورهمراه کودکان بدون آب و غذا بدست مرگ سپرده شدند. تعداد کمی از مردان که از قتل عام جان سالم بدر برده بودند را نیز با طناب بیکدیگر بستند سپس ژاندرمهای ترک به یکی از آنها شلیک می کردند و جسد آن شخص باعث می شد بقیه نیز به داخل آب کشیده شوند و کشته شوند. جمجمه های آنها - تعدادی از آنها - در میان استخوانهایی بود که هفت سال پیش در آن بعد از ظهر وحشتناک از خاک بیرون کشیدم.

رهبر ترکیه انور پاشا در آن زمان در گفتگویی که با سفیر آمریکا هنری مورگنتاو در قسطنطنیه داشت به عمدی بودن کشتار جمعی اعتراف کرد. این دیپلمات آمریکایی گزارشهای بسیار مستند و واضحی در سال ۱۹۱۵ به واشنگتن فرستاد، این گزارشها پایه و اساس اعلام جرم در باره بزرگترین جنایت جنگی که دنیای جدید تا بحال شناخته بود تشکیل می دهد. انور پاشا ارمنیان را به همکاری با روسیه در جنگ محکوم می کرد. ولی حتی آلمان که متفق ترکیه عثمانی در جنگ جهانی اول بود ایسن وحشیگری را محکوم کرد چون این مردم غیر نظامی بودند که بدست ترکها کشتار می شدند. آنرولند تونینی تاریخ نویس مشهور در خلال جنگ در وزارت امور خارجه کار می کرد، "جو وحشت" را که در سرزمینهای متروک ارمنیان پس از وحشیگری های ترکها حکم فرما بود ثبت نمود. مردان را روی پلها به صف می کشیدند و بعد از اینکه گردنشان را می زدند به رودخانه پرت می کردند. زنان و کودکان در باغها و مزرعه ها با ضربات چاقو قتل عام کردند. هزاران ارمنی با اصابت گلوله و بعضی مواقع با ضربات چماق به قتل رسیده بودند. نژادکشی ارمنیان در آسیای صغیر توسط ترکها را لرد گلدستون محکوم کرد. بعد از جنگ جهانی اول در سالهای ۱۸-۱۹۱۴ وینستون چرچیل بطور واضح نژادکشی ارمنیان را برای جهانیان "مجددا" مطرح نمود. چرچیل در جلسه چهارم جنگ بزرگ نوشته - "در سال ۱۹۱۵ دولت ترکیه قتل عام و تبعید عمومی ارمنیان در آسیای صغیر را شروع کرد و با بیرحمی تمام آنها اجرا کرد. پاکسازی نژادی از آسیای صغیر بطور کامل و در مقیاس بسیار وسیع اجرا شد... جای هیچ شکی نیست که ایسن جنایت به خاطر اهداف سیاسی از قبل طراحی و به اجرا در آمد". چرچیل ترکها را "جنایتکاران جنگی" می نامد و می نویسد: "ترکها هزاران ارمنی بی دفاع ام از مرد، زن و کودک را به قتل رساندند و تمام منطقه در چهار چوب یک قتل عام عمومی "کاملاً" از ارمنیان پاکسازی شد. جبران این خسارت خارج از توان انسان است." بنابراین چرچیل ۸۰ سال پیش کلمه "قتل عام" را در مورد کشتار ارمنیان بکار برده است. برای من جایی تعجب نیست. از محلی که جمجمه ها را پیدا کردم چند مایل به طرف شمال، پایین کویر سوریه غارهای زیر زمینی پیچیده ای را پیدا کردم. هزاران ارمنی به این دنیای زیر زمینی رانده شدند و ژاندرمهای ترک با روشن کردن آتش در دهانه آن مردم داخل آنها با دود آتش خفه کردند. غارها اولین اتاق گاز دنیا بودند. بنابراین جرمی تعجبی نیست وقتی که هیتلر برای قتل عام بیشتری برنامه ریزی می کرد از ژنرالهای خود پرسید، "امروز چه کسی ارمنیان را به یاد می آورد؟"

چنین جانیی را می توان انکار کرد؟ چگونه می توان بر چنین رذالتی سرپوش گذاشت؟ آیا می توان همانگونه که هیتلر پیشنهاد داد آنها فراموش کرد؟ آیا می توان اولین قتل عام - این رویداد تلخ - را بصورت ناقص آن هم به نام یکی از بیرحمی های انسان قبول کرد و یا آنها تا حد وحشیگری بزرگ قرن بیستم تنزل داد؟ دریا، همه این مسائل دیگر به پایان رسیده است، وقتی که در سال ۱۹۹۳ در باره نژادکشی ارمنیان در ایندیندنت نوشتم، ترکها مقاله مرا محکوم کردند - آنها مدعی شدند که آنها و تحقیقات بسیاری دارند که این واقعه را به عنوان یک دروغ ارائه می دهد. خوانندگان ترک به سردبیر نامه نوشته و خواهان اخراج من شدند. به نظر آنها اگر غیر نظامیان ارمنی به قتل رسیدند علت آن هرج و مرجی بود که در جنگ جهانی اول در ترکیه عثمانی حاکم بود. هرج و مرجی داخلی که طی آن تعداد زیادی ترک نیز فوت کردند